

İLKOKUL DÖRDÜNCÜ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN OKUMA VE YAZMAYA İLİŞKİN ALGILARININ METAFORLAR YOLUYLA ANALİZİ*

Pınar BULUT¹, Yasemin KUŞDEMİR²

*1Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Ankara, Türkiye,
pnrbulut06@hotmail.com*

*2Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Kırıkkale, Türkiye,
yaseminkusdemir@kku.edu.tr*

Özet

Araştırmanın amacı, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma ve yazma kavramlarına ilişkin algılarını metaforlar yoluyla belirleyebilmektir. Araştırma, Kırıkkale il merkezindeki 39 ilkokulda dördüncü sınıfta öğrenim gören 142 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Veriler 2016 yılında şubat ve mart aylarında toplanmıştır. Veri toplamak için araştırmacıların hazırladığı “Okuma ve Yazma Kavramlarına Yönelik Metafor Belirleme Formu” kullanılmıştır. Durum çalışması desenindeki araştırmada verilerin çözümlenmesinde ve değerlendirilmesinde “içerik analizi” tekniği kullanılmıştır. Bu kapsamda, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin “okuma” ve “yazma” kavramlarına ilişkin algılarının çeşitlilik gösterebildiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada öğrencilerin okuma ve yazmayı hayal, oyun ve öğrenme aracına benzettikleri belirlenmiştir. Okuma ve yazma etkinliklerinin öğrencilerin inanç, beklenti, istek ve ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi ve farkındalıklarının artırılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okuma, Yazma, Metafor.

THE ANALYSIS OF PRIMARY SCHOOL FOURTH GRADE STUDENTS' PERCEPTIONS TOWARDS READING AND WRITING WITH THE HELP OF METAPHORS

Abstract

The aim of this research is to determine the perceptions of reading and writing concepts of primary school fourth graders through metaphors. The study is conducted with 142 students in the fourth grade at 39 primary schools in Kırıkkale, in February-March in 2016. In order to collect the data, "Metaphor Identification Form for Reading and Writing Concepts" which is developed by researchers, is applied. This study is designed as a case study. "Content analysis" technique is used to analyse and evaluate the data. Results demonstrates that the perception of "reading" and "writing" concepts of primary school fourth graders could be varied. In the study, it is determined that students liken reading and writing as tools of playing and learning. Reading and writing activities need to be organized according to the beliefs, expectations, wants and needs of the students and their awareness needs to be increased.

Key Words: Reading, Writing, Methaphor

* Bu makalenin bir bölümü 11-14 Mayıs 2016 tarihinde Muğla'da yapılan 15.Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

1. GİRİŞ

Okuma ve yazma, insanın eğitim hayatının başlamasıyla birlikte küçük yaşlardan itibaren kazanmaya başladığı iki temel dil becerisidir. Okuma, bireyin görme, seslendirme ve beyin aracılığıyla yazılı bir metinden yeni anlamlar oluşturma sürecidir. Bu süreç, bilgiye ulaşabilme ve onu kullanma imkânı sağlaması sebebiyle insan için oldukça önemlidir. Okuma becerisinin akademik başarıya olumlu katkı sağlaması ve zihinsel gelişimi etkilemesi için bireyin okumaya yaklaşımı, tutumu ve okumaya dönük farkındalığı oldukça önemlidir. Okuma eğitiminden beklenen bireysel ve toplumsal yararların sağlanabilmesi için öncelikle bireylerin okumayı sevmesi, okumaktan kaçınmaması gereklidir (Akkaya ve Özdemir, 2013: 77). Yazma ise, bireylerin bir konudaki duygu, düşünce, hayal, izlenim veya yaşadıklarını dilin temel kurallarına uyararak ve belli bir planlama çerçevesinde anlatma becerisidir. Yazı yazmak, bireyin kendi duygularıyla kendi içinde yüzleşmesi için oldukça etkili ve kullanışlı bir yöntemdir (Arıcı ve Ungan, 2013: 1). Bireylerin birbirleriyle iletişimlerinde ve sosyal yaşamında oldukça önemli olan yazma becerisine karşı her bireyin ilgi, istek ve tutumları aynı değildir. Yazmaya karşı bu farklılığın ortaya çıkmasında alınan eğitim, aile ortamı, kişisel özellikler gibi bazı değişkenler etkili olmaktadır (Göçer, 2014: 517).

“Benzetme kavramıyla yakın bir anlam taşıyan metafor kavramı, bilinmeyeni bilinene aktarmak suretiyle açıklamak ya da nitelikleri bir gerçeklik düzleminde bir başkasına aktarmak suretiyle iş gören bir söz ya da görüntü aracıdır” (Mutlu, 1998: 106). Kelime olarak ilk kez 1533 yılında İngilizce’de kullanılmıştır. Yunanca üstünde ve ötesinde anlamındaki “meta” ile taşımak anlamına gelen “pheiren” kelimelerinin birleşmesinden oluşan kelimenin kökü bir şeyin anlamını başka bir şeyle tanımlayarak kelimeleri duygular üzerinden taşımak anlamına gelmektedir (Grothe, 2008: 9). Metafor, bir bireyin yüksek düzeyde soyut, karmaşık veya kuramsal bir olguyu, anlamada ve açıklamada işe koşabileceği güçlü bir zihinsel araçtır (Saban, Koçbeker ve Saban, 2006: 1). Aynı zamanda “insanların hayatı, çevreyi, olayları ve nesnelere nasıl gördükleri; farklı benzetmeler kullanarak açıklamaya çalışmada kullandıkları bir araç” (Cerit, 2008: 694) olarak da tanımlanan metaforun kullanılması bir olgu, durum veya kavramın başka bir olguya/kavram veya duruma benzetilerek izah edilmesi zihinsel işleyiş sürecinin anlaşılmasında bir anahtar rolü üstlenebilir. Benzetme, eğretilme ve istiare biçiminde de ifade edilen metafor, benzetme yapan bireyin dünyayı görme, algılama ve kavrama halinin resmidir. Metafor, teorik ve karmaşık kavramların izahında sıkça başvurulan bir yoldur. Yapılan benzetmeler düşünme ve kavrama sürecinin daha iyi anlaşılmasına imkân sağlar.

Kimi metaforlar zıtlıklar birliği olmak gibi ilginç bir niteliğe sahiptir. Somut ile soyut, görsel ile sözel, sezgisel ile kavramsal olanı birleştirirler. Bir metaforda belli bir durumdaki ilişkilerin fark edilmesini kolaylaştırmak için başça bir durumdaki benzer bir dizi somut ilişkiye atıfta bulunur. Metaforun özü, soyut ilişkileri anlamak veya formüle etmek üzere (her zaman olmasa da) somut bir imgenin kullanılmasında yatmaktadır. Bu iki düşünce düzeyi birbirinden ayırır (Ergün, 2015: 88).

Lakoff ve Johnson (2005) metaforların dünyayı anlamak, açıklamak, kurmak ve örgütlemek amacıyla insanoğlunun keşfettiği belli başlı dilsel araçlar olduğunu belirtmişlerdir (Akt: Zembat, Tunçeli, Akşin, 2015: 447). Metafor bazı yorumları öne çıkarırken, diğerlerini arka plana iter. Başka bir deyişle yarattığı görme biçimi, aynı zamanda bir görmeme biçimi haline gelir. Böylece “insan aslandır” metaforu, insanın aslanca cesaret, güç ya da yırtıcılığına dikkat çekerken, aynı kişinin bir iblis, bir ermiş, bir münzevi de olabileceği olgusunu örter. Metafor bizi benzerlikleri görmeye, farklı yönleri ise göz ardı etmeye iter. Metafor, güçlü kavrayışlar sağlayacak şekilde hayal gücünü genişletir, ama çarpıtma tehlikesi de taşır (Morgan, 1998; Akt: Evcim, 2008). Metafor, X olgusunun Y olgusu gibi olduğunun açık veya örtük bir biçimde belirtilmesiyle oluşur. İşte metaforu bir zihinsel model olarak güçlü kılan durum da budur; yani, onun iki benzeşmez olgu arasında bir ilişki kurarak belli bir zihinsel şemanın başka bir zihinsel şema üzerine yansıtılmasına olanak vermesidir (Saban, 2009: 282). Dilin ve sözcüklerin yetersiz kaldığı durumlarda bireylerin iç dünyalarına ait duygu ve düşüncelerin anlamı metaforla dış dünyaya taşınmaktadır. Metafor soyut düşünmenin ve soyut olayları kavramanın arkasındaki başlıca mekanizmadır (Kararımak ve Güloğlu, 2012: 122).

Örneğin, “yatakhane benim için hapishaneydi” tümcesinden yiyeceklerin sınırlı olduğu, ışığın az olduğu, zor günler geçirildiği, ortamın çok temiz olmadığı, kısıtlı yaşam alanlarının bulunduğu anlamları çıkarılabileceği gibi değişik daha birçok anlam çıkarılabilir. Bu nedenle metaforlar; bireyi yaratıcı düşünmeye, hayal etmeye, kendi yaşantısı içinde anlamlandırmaya yönlendirmekte; bireylerin sınırlandırmasını engelleyerek onları yaratıcılığa yönlendirirken, dilin derinliklerinde kendilerini bulmalarını sağlamaktadır (Yaşar ve Girmen, 2012: 14).

Metaforlar, katılımcının zihinsel imajlarına dair daha kapsamlı bir bakış açısına sahip olma imkânı vermesi ve katılımcının vermeyi amaçladığı anlamdan çok daha büyük ve geniş kapsamlı bir anlam ortaya çıkartmaya, hatta katılımcının kendisinin bile farkında olmadığı bir bakış açısını ortaya koymaya katkı sağlamaktadır (Nikitina ve Furuoka, 2008: 194; Akt: Topuz ve Erkanlı, 2016: 302). Öğretmenlerin, öğrencilerinin müfredatta geçen terimlere ait zihinsel modellerini bilmesi, öğretimin etkisini ve verimini artıracaktır (Sözcü, Kıldan, Aydınözü ve İbret, 2016: 9). Yazma sürecinde, düşünceler düzenlenirken konuyla ilgili incelemelerde bulunulması var olan bilgilerle yeni edinilen bilgiler arasında ilişki kurulması gerekir. Soyut olan bazı düşünceler ve anlamlar arasında gerçekleşen bu ilişkilendirme sürecinde metaforlar önemli bir rol oynar (Tiryaki ve Demir, 2016: 19). Okuma ve yazma gibi düşünce hayatının tetikleyici zihinsel becerileri hakkında olumlu düşüncelere sahip bireyler yetiştirmek, o kişinin dil ve zihinsel gelişimi, toplumun fikri üretimi ve ülkenin bilimsel ve sosyal manada ilerlemesi bakımından önem teşkil etmektedir.

1.1.Araştırmanın Amacı

İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin “okuma” ve “yazma” kavramlarına yükledikleri anlam nedir sorusu araştırmanın temel problemidir. Araştırmanın amacı, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma ve yazma kavramlarına ilişkin algılarını metaforlar yoluyla belirleyebilmektir. Araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin “okuma” kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar nelerdir?
2. İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin “yazma” kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar nelerdir?
3. İlkokul dördüncü sınıf öğrencileri tarafından okuma ve yazma ilişkin üretilen metaforlar ortak özellikleri bakımından hangi kavram kümeleri altında toplanmaktadır?

2. YÖNTEM

2.1.Araştırmanın Modeli

İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin “okuma” ve “yazma” kavramlarına yönelik algılarının incelenmesi amacıyla yürütülen bu çalışma nitel bir araştırma olarak tasarlanmıştır. “Nitel araştırma, öncelikli olarak nitel verilerin (kelimeler, resimler, imgeler gibi sayısal olmayan) toplanmasına dayalı ampirik araştırma yaklaşımı olarak tanımlanır. Bu noktada nitel araştırma, sosyal, bağlamsal ve dinamik, zihinsel süreçleri kapsar”(Christensen, Johnson ve Turner, 2015: 401-402). Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) modeline göre desenlenmiştir. Olgu bilim deseni, farkında olduğumuz ama derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgu bilim, bize tümüyle yabancı olmayan aynı zamanda da tam anlamını kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için uygun bir araştırma zemini oluşturur” (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2015-2016 eğitim öğretim yılında, bahar döneminde, Kırıkkale il merkezi sınırları içerisinde bulunan 39 resmi ilkokulda öğrenim gören 142 dördüncü sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın başlama evresinde okul yönetimleri ve sınıf öğretmenleri ile görüşülmüş, istekli öğrencilerin araştırmaya katılması sağlanmıştır. Araştırmaya katılan 142 öğrenciden 125’i (% 88) kitap okumayı sevdiğini; 13’ü (% 9) ise kitap ilgisini çekerse okuduğunu belirtmiştir. Çalışma grubundaki dördüncü sınıf öğrencilerinin kitap okuma sıklığı Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1.Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Kitap Okuma Sıklığı

Kitap Okuma Sıklığı	Her gün okurum		İki günde bir okurum		Haftada bir okurum		Okumak için özel bir zaman ayırmam	
	n	f	n	f	n	f	n	f
	86	61	31	22	14	10	11	8

Araştırma kapsamında ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okuduğu kitap türleri; macera kitapları (% 65), hikaye (% 14), roman (%7), çizgi-roman (% 7), diğer türler (%7) olarak sıralanmaktadır. Bu öğrencilerin kitaplara ulaşma yolları da Tablo 2’de ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

Tablo 2.Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Kitap Edinme Yolları

Kitap Edinme Yolları	Arkadaşlarımdan alırım		Kütüphanelerden yararlanırım		Kendim satın alırım		Diğer	
	n	f	n	f	n	f	n	f
	3	2	42	30	81	57	16	11

Tablo 2'ye göre araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (% 57) okuyacağı kitabı kendi satın almaktadır. Ayrıca öğrencilerin %81'i sınıf öğretmeni ödev olarak vermese de kendi isteği ile kitap okuduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin yazı yazma yaşantılarıyla ilgili genel bilgiler Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3.Çalışma Grubunun Yazı Yazma Yaşantısına İlişkin Bilgiler

Yazı yazmayla ilgili sorular	Evet	Hayır
	f	%
Yazmayı sever misin?	120	20
Uygun olduğunuz zamanları yazı yazmakla değerlendirir misiniz?	91	50
Öğretmeniniz ödev olarak vermese de yazı yazar mısınız?	92	33

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada, veri toplama aracı olarak araştırmacıların hazırladığı “Okuma ve Yazma Kavramlarına Yönelik Metafor Belirleme Formu” kullanılmıştır. Bu formda ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerine yönelik olarak “okuma” ve “yazma” kavramlarını sorgulayan maddeler bulunmaktadır. Şekil 1’de bu form sunulmuştur.

1. Bölüm	
Kişisel Bilgiler	
Cinsiyetiniz:	
Kız ()	Erkek ()
Kitap okumayı sever misin?	
a. Evet	b. Hayır c. Kısmen d. İlgimi çekerse
Ne kadar sıklıkla kitap okursun?	
a. Her gün	b. İki günde bir c. Haftada bir d. Özel bir zaman ayırmam
Ne tür kitaplar okumaktan hoşlanırsın?	
a. Macera	b. Hikaye c. Roman d. Çizgi roman e. Diğer
Hangi sıklıkla kitap bitirirsin?	
a. Haftada bir	b. İki haftada bir c. Ayda bir d. Diğer
Genelde kitaplarını nasıl elde edersin?	
a. Arkadaşlarımdan alırım	b. Kütüphanelerden yararlanırım c. Kendim satın alırım d. Diğer:
Öğretmeniniz ödev olarak vermese de kitap okur musun?	
a. Evet	b. Hayır c. Bazen
Yazı yazmayı sever misin?	
a. Evet	b. Hayır c. Bazen
Uygun olduğun zamanları yazı yazmakla değerlendirir misin?	
a. Evet	b. Hayır c. Bazen
Öğretmeniniz ödev olarak vermese de yazı yazar mısınız?	
a. Evet	b. Hayır c. Bazen
2. Bölüm	
1) “Bence okuma gibidir; çünkü”	
2) “Bence yazma gibidir; çünkü”	

Şekil 1 . Okuma ve Yazma Kavramlarına Yönelik Metafor Belirleme Formu

Şekil 1’de görüldüğü gibi *Okuma ve Yazma Kavramlarına Yönelik Metafor Belirleme Formu*’nun ikinci bölümündeki maddelerde “gibi” kelimesi formun odak noktasıdır. Bu tür çalışmalarda, “gibi” kelimesi, genellikle “metaforun konusu” ile “metaforun kaynağı” arasındaki bağı daha açık bir şekilde çağrıştırmak için kullanılır. Cümlede “çünkü” kelimesine yer verilerek, araştırmaya katılan öğrencilerinden kendi metaforları için bir “gerekçe” sunmaları istenmiştir (Doğan, 2015: 376).

2.4. Verilerin Çözümlemesi

Araştırmanın verileri, 2016 yılında Şubat ve Mart aylarında toplanmıştır. Veri toplama aracı ve kişisel bilgi formu, araştırmacılar tarafından araştırmaya gönüllü olarak katılan ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Öğrencilerin her birine bu form verilmiş “okuma” ve “yazma” kavramları ile ilgili benzetim yaparak düşüncelerini yazmaları istenmiştir. Uygulama ve çalışma sırasında öğrencilerin formu cevaplama süresi 35-40 dakika olarak hesaplanmıştır.

Verilerin çözümlemesinde ve değerlendirilmesinde “içerik analizi” tekniği kullanılmıştır. Bu süreçte öncelikle öğrencilerin yazarak cevapladıkları formlar sayılmış, değerlendirmeye alınamayacak durumda olanlar iptal edilmiştir. Her iki araştırmacı tarafından ayrı ortam ve zamanlarda formlardaki veriler listelenmiş ve bilgisayar ortamına aktarılarak tasnif edilmiştir. Her iki araştırmacının kayıtları ile eldeki dökümler arasında bir farklılık olup olmadığı karşılaştırılarak kontrol edilmiştir. Elde edilen veri setleri incelenerek sayısallaştırılmış, öğrencilerin ürettikleri metaforlar sıklık ve benzerlik bakımından gruplandırılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin “okuma” ve “yazma” kavramlarına ilişkin metaforların analiz edilmesi ve yorumlanmasında izlenen aşamalar şunlardır:

1.İsmlendirme: Araştırmaya katılan ilkökul öğrencilerinin oluşturdukları metaforlar bilgisayara aktarılarak alfabetik sıraya göre geçici bir liste yapılmıştır.

2.Tasnif Etme Aşaması (Eleme ve arıtma): Öğrencilerin yazdıkları metaforlar gözden geçirilerek, her bir metafor (1) metaforun konusu, (2) metaforun kaynağı ve (3) metaforun konusu ile metaforun kaynağı arasındaki ilişki bakımından analiz edilmiştir. Bu aşama sonunda 24 öğrencinin yazdıkları metaforlar elenmiştir. Çünkü bu metaforlara ilişkin olarak çünkü ifadesi ya hiç açıklanmamış ya da metaforla bağlantı kuracak bir şekilde ifade edilmemiştir. Yani benzetmeye ilişkin hiçbir açıklama yapılmamış, zayıf yapıları kâğıtlar elenmiştir.

3.Küme Geliştirme Aşaması: Öğrencilerin ürettiği metaforlar, “okuma” ve “yazma” kavramlarına ilişkin sahip oldukları ortak özellikler bakımından incelenmiş ve kavram kümeleri oluşturulmuştur.

4.Geçerlik ve Güvenirliği Sağlama Aşaması: Toplanan verilerin ayrıntılı olarak rapor edilmesi ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklaması nitel bir araştırmada geçerliğin önemli ölçütleri arasında yer almaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 257). Araştırmada içyapı geçerliğini sağlamak için alan yazın taranmış, iç güvenirlilik için ise veriler iki araştırmacı tarafından da ayrı ayrı analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir. Araştırmanın dış geçerliliğini artırmak için ise araştırmanın deseni, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin analizi ve bu süreçte yapılanlar ayrıntılarıyla verilmiştir.

5.Verileri Bilgisayar Ortamına Aktarma Aşaması: Veriler bilgisayar ortamına aktarılarak frekans ve yüzde değerleri hesaplanmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde çalışma kapsamında elde edilen bulgular tablolar dâhilinde ortaya konmuştur. Elde edilen verilerin tablo halinde sunulmasında ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin ürettikleri metaforlar gerekçeleri bağlamında değerlendirilerek oluşturulan kavram kümeleri yüzde olarak ifade edilmiştir.

3.1. İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Metaforlar

Araştırmaya katılan ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma kavramına ilişkin otuz beş geçerli metafor üretmişlerdir. Okuma kavramına ilişkin metaforlar incelendiğinde öğrencilerin en çok kullandıkları metaforların “*oyun, eğlence, öğrenme, hayal dünyası, hayat*” metaforları olduğu görülmektedir. Öğrencilerin geliştirdikleri metaforlar ortak özelliklerine göre birer tema altında toplanmıştır. Okuma’ya ilişkin üretilen metaforlar ve tema başlıkları Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4.Okumayla İlgili Geliştirilen Metaforların Toplandığı Tema Başlıkları

Metafor	Metafor Sayısı	%
Hayal gücü	14	11.02
Hayal dünyası	13	10.2
Başka dünyaya gitmek	8	6.3
Rüya	3	2.3
Bulutlara Çıkmak	2	1.6
Gökyüzü	1	0.8
Roman	1	0.8
Bilgi kaynağı/deposu	3	2.3
Öğrenme	7	5.5
Ders	1	0.8
Öğretmen	2	1.6
Hazine	2	1.6
Zekâ Parçası	1	0.8
Kelime Bombası	1	0.8
Yetenek	1	0.8
Eğlence	8	6.3
Çizgi film	3	2.3
Gülme Aracı	1	0.8
Macera	14	11.02
Oyun oynamak	22	17.3
Boş Zaman Etkinliği	3	2.3
Dinlenme	2	1.6
Rahatlama	2	1.6
Masal	1	0.8
Su İçmek	1	0.8
Televizyon	1	0.8
Hayat/yaşam	8	6.3
Gerçek hayatta yaşamak	4	3.14
Hayatın özeti	1	0.8

Tablo 4 incelendiğinde araştırmaya katılan ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin okumayla ilgili en çok oyun oynamak²², hayal gücü¹⁴, hayal¹³, macera¹⁴, eğlence⁸, hayat-yaşam⁸ şeklinde metaforlar geliştirdikleri belirlenmiştir. Bu tabloda dikkat çeken husus öğrencilerin okumaya dair tamamen olumlu metaforlar geliştirmiş olmasıdır.

3.2.Yazmaya İlişkin Metaforlar

Araştırmaya katılan ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin yazma kavramına ilişkin otuz yedi geçerli metafor üretmişlerdir. Yazma kavramıyla ilgili oluşturulan metaforlar incelendiğinde öğrencilerin en çok kullandıkları “eğlence, oyun, öğrenme ve el sanatı.” metaforlarını geliştirdikleri anlaşılmaktadır. Öğrencilerin yazı yazmayla ilgili geliştirdikleri bu metaforlarbenzer özellikleri dikkate alınarak birer tema altında toplanmış ve Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5.Yazma Kavramına İlişkin Metaforlar

Metafor	Metafor Sayısı	%
Oyun	7	7.7
Hayal	4	4.4
Hayal kurma	3	3.3
Dans Etmek	1	1.1
Bilgi Oyunu	1	1.1
Eğlenceli Oyun	2	2.2
Eğlence	12	13.3
El Sanatı	4	4.4
Şiir	1	1.1
Resim Çizmek	1	1.1
Şarkı	3	3.3
Duygu Anlatıcısı	1	1.1
Resim	1	1.1
Zevkli uğraş	1	1.1
Öğrenme/Öğrenme Yolu	9	10
Bilgi	5	5.5
Kelime hazinesi	2	2.2
Zeka Açıcı İş	2	2.2
Kitap Yazmak	2	2.2
Kitap	1	1.1
Mutluluk	1	1.1
Günlük Tutmak	1	1.1
Düşünce Aracı	1	1.1
Çin İşkencesi	1	1.1
Korkutucu İş	1	1.1
Sıkıcı Bir İş	1	1.1
Yorucu Bir İş	1	1.1
Zorunluluk	1	1.1
Eziyet	1	1.1

Araştırmaya katılan ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin yazmayla ilgili en çok eğlence¹², öğrenme⁹, oyun⁷, bilgi⁵, hayal⁴ şeklinde metaforlar geliştirdikleri anlaşılmaktadır. Tablo 5 incelendiğinde öğrencilerin yazmayla ilgili resim, zevkli bir uğraş, zeka açıcı, mutluluk, kelime hazinesi gibi olumlu metaforlar üretmenin yanında yazma ile ilgili 6 olumsuz metafor ürettikleri de görülmektedir. Bunlar arasında yazmayı çin işkencesine, eziyete, sıkıcı bir uğraşa ve zorunluluğa benzeten öğrenciler vardır. Araştırmaya katılan öğrencilerin ürettikleri metaforlardan bazıları tek bir tema altına yerleştirilememiştir. Her biri bir öğrenci tarafından geliştirilen bu metaforlar aşağıda sıralanmıştır.

Hazine : “Gizli duygularımı yazarım ve saklarım, o benim hazinemdir.”

Deniz : “Bazen dalgaları ve yazı yazma hissi duyulur, bazen dalgasızdır ve yazı yazmak içimden gelmez.”

Macera : “İçinde geleni yazmak, korkuyu, mutluluğu, vb. bana macera yaşatır⁴”.

Disiplinli Olma : “Yazmanın da belli kuralları vardır. Giriş, gelişme, sonuç bölümleri ve yazım kuralları. Bunların dışına çıkılmamalıdır.”

Level Atlamak : “Bir cümleden diğerine, ondan öbürüne. Böyle böyle level atlayarak aşama aşama işi bitirmektedir.”

Şaleden Akan Su : “Yazı yazmak beni şaleden akan su gibi rahatlatır.”

Alıştırma : “Elimize alıştırma yaptırılmaktadır.”

3.3. Okuma ve Yazmaya İlişkin Üretilen Metaforlar Ortak Özellikleriyle Oluşan Kavram Kümeleri

Tablo 6. Okuma Kavramına Yönelik Oluşturulan Metafor Kümeleri

Okumaya Yönelik Küme Adları	Metafor
<i>Eğlence aracı olarak okuma</i>	Oyun oynamak, macera, eğlence, çizgi roma, çizgi film
<i>Hayatı anlatan/tanıtıcı bir kavram olarak okuma</i>	Hayat, gerçek hayatta yaşamak, hayatın özeti
<i>Mutluluk kaynağı olarak okuma</i>	Gülme aracı, mutluluk, tatlı, gökyüzü
<i>Bilgi aktarıcısı olarak okuma</i>	Öğrenme, bilgi kaynağı, hazine, öğretmen, arkadaş, ders, kelime bombası, zeka parçası, yetenek
<i>Boş zaman etkinliği olarak okuma</i>	Boş zaman etkinliği, televizyon
<i>Deşarj olma aracı olarak okuma</i>	Dinlenme, rahatlama
<i>Hayal kurma aracı olarak okuma</i>	Hayal gücü, hayal dünyası, başka dünyaya gitmek, rüya, bulutlara çıkma, hikâyeye dalma, masal, roman
<i>Süreç olarak okuma</i>	Uzun bir yol,

Eğlence aracı olarak okuma teması altında üretilen metafor örnekleri incelendiğinde öğrencilerin okumayı çizgi film, oyun, maceraya benzettikleri bulgusu ortaya çıkmaktadır. Örneğin;

- “Hikâyenin içine girip orada yaşamak beni eğlendirir.”
 “Kendimi kitabın içinde hissedip eğlenirim.”
 “Macera kitapları okurum ve okumak bence eğlenceye dalmaktır.”
 “Okuduklarım beni eğlendirir ve mutlu eder⁴”
 “Hikâyenin kahramanı ben oluyorum ve orada oyun oynuyorum²”
 “Oyun eğlencedir, kitaplar da eğlenceli olduğu için oyun gibidir²”
 “Okumak ta oyun oynamak gibi eğlencelidir, keyiflidir.
 “İçinde maceralar gizlidir²”
 “Oyun gibi eğlencelidir²”
 “yeni yeni heyecanlar yaşatır.²”
 “masalın içine girip orada olanları yaşatır.³”
 “Maceralı kitaplar insanı orada gerçekten yaşamış gibi hissettirir.²”
 “hiç ummadığım şeyler karşıma çıkar.”
 “Her kitap beni yeni maceralarda yaşatır.”
 “beni uçurur, eğlendirir, sulara atlar.”
 “kendimi kitabın kahramanı gibi hissedip yeni yeni şeyler yaşarım.²”

Hayatı anlatan bir kavram olarak okuma teması altında üretilen metafor örnekleri incelendiğinde öğrencilerin okumayı çizgi film, oyun, maceraya benzettikleri bulgusu ortaya çıkmaktadır. Örneğin;

- “Hayattaki olayları bize anlatır”
 “Bize hayatı tanıtır²”
 “Yaşadığımız şeyleri orada buluruz³”
 “İçindekiler hayatı ve hayatın zorluklarını anlatır.”
 “Hikâye bizi etkiler, bizi içine çeker ve oradan öğrendiklerimizi gerçek hayatta kullanırız.
 “Bize yaşadıklarımızı hatırlatır.
 “Hayatı tanıtır²”

Hayal kurma aracı olarak okuma teması altında üretilen metafor örnekleri incelendiğinde genellikle öğrencilerin okumayı rüya/başka dünyaya benzettikleri bulgusuna ulaşmak mümkündür. Örneğin;

- “Hayal gücünü geliştirir⁵”
 “Bizi başka dünyalara götürür³”
 “Sınırsız bir dünyadır.”
 “Okuduğum şeyler gözümün önünde canlanır ve hayal kurarım.⁵”
 “Kendimi kitabın sihirli dünyasında hissedirim⁴”
 “Okuduklarım ben istesem de istemesem de gözümün önünde canlanır.”
 “Kitabın içindeymiş gibi orada yaşarım.⁽⁶⁾”
 “Hikâyeye kendimizi kaptırırız.²”
 “Yeni bir dünyaya gitmek gibidir”

“Bizi gidemeyeceğimiz yerle götürür, orada yaşatır.”

“Kitap okurken kendimi yumuşacık bulutların üzerinde hissederim ve orada yaşarım.”

Yazının kendini ifade etmede doğal bir eğilim olması insanın içindkileri dışa vurma isteğinden ileri gelmektedir. Bu sebeptendir ki insanoğlunun kendini en rahat en özgür biçimde ifade etmek için kullandığı en önemli araçlardan biri yazıdır (Tiryaki ve Demir, 2016: 25).

Bilgi aktarıcısı olarak okuma teması altında üretilen metafor örnekleri incelendiğinde öğrencilerin okumayı öğrenme, ders, öğretmene benzettikleri bulgusuna ulaşmak mümkündür. Örneğin;

“Bilgi artırır, kendi kendine öğrenmeyi sağlar₂”

“İçindeki bilgiler öğrenmemizi artırır₄”

“Kitaplar içinden bilgi fişkıran depolardır.”

“Daha Çok bilgi edinmeyi ve anlamayı sağlar.”

“Sınavlarda bizi hızlandırır ve bilgimizi artırır.”

“Kitap okuyunca çok fazla kelime öğrenirim.”

“Kelime hazinemizi artırır.”

“Bilgi hazinesi gibidir, oradan bilmediğimiz şeyleri öğreniriz”

“Kelime hazinemizi geliştirir”

“Bize sürekli bilgi aktarır.”

“Öğretmen gibi bizi bilgilendirir₂”

Boş zaman etkinliği olarak okuma teması altında üretilen metafor örnekleri incelendiğinde öğrencilerin okumayı kafa dağıtıcı bir şeye benzettikleri anlaşılmaktadır. Örneğin;

“Kafamı dağıtmak için sanki televizyonda film izler gibi hissediyorum.”

“Herkes boş zamanında kitap okuduğunu söyler.”

“Yapacak bir şey bulamıyorsam kitap okurum₂.”

Deşarj olma aracı olarak okuma teması altında üretilen metafor örnekleri incelendiğinde öğrencilerin okumayı kafa dağıtıcı bir şeye benzettikleri anlaşılmaktadır. Örneğin;

“Beni rahatlatır ve bu dünyadan uzaklaştırır.

“Kafa dağıtmak için birebirdir.”

Dinlenme temasına göre üretilen metaforlar incelendiğinde öğrencilerin okumayı rahatlamaya benzettikleri anlaşılmaktadır. Örneğin;

“Beni rahatlatır ve bu dünyadan uzaklaştırır.”

“Kafa dağıtmak için birebirdir.”

“Su bizi ne kadar rahatlatırsa okumak ta o kadar rahatlatır.”

Araştırmaya katılan öğrencilerin okumaya yönelik ürettikleri metaforlardan bazıları bir tema altına yerleştirilememiştir. Her biri bir öğrenci tarafından geliştirilen bu metaforlar aşağıda sıralanmıştır.

Arkadaş - *“Bize akıl verir”*

Mutluluk - *“Okumak kendimi daha iyi hissettiriyor ve beni mutlu ediyor”*

Tatlı - *“Kitap bitince sanki tatlı yemiş gibi mutlu oluruz.”*

Yetenek - *“Okumak kelime öğrenme yeteneğimizi artırır.”*

Çalışma grubundaki öğrencilerin yazma ile ilgili cevapları incelenip değerlendirilirken sadece kelime/kelime gruplarına bakılmamış öğrencilerin kullandığı metafora ilişkin açıklamaları da dikkate alınmıştır. Yazma kavramına ilişkin metaforlar ortak özellikleri bakımından dokuz farklı tema başlığı altında toplanmıştır. Bu temalar Tablo 7’de sıralanmıştır.

Tablo 7.Yazma Kavramına Yönelik Oluşturulan Metafor Kümeleri

Yazmaya Yönelik Küme Adları	Metafor
<i>Eğlenceli bir uğraş olarak yazma</i>	Eğlence, eğlenceli oyun, mutluluk, zevkli uğraş
<i>Başarı aracı olarak yazma</i>	öğrenme-öğrenme yolu, kelime hazinesi, zeka açıcı iş, bilgi oyunu, düşünce aracı,
<i>Bilgi aktarma aracı olarak yazma</i>	Bilgi,kitap
<i>Deşarj olma aracı olarak yazma</i>	Oyun, İçini dökmek, hazine, deniz, duygu anlatıcısı, dans etmek, günlük tutmak, şelaleden akan su, şarkı
<i>Sanat etkinliği olarak yazma</i>	El sanatı, kitap yazmak, şiir, resim, resim çizmek
<i>Sevilmeyen bir etkinlik olarak yazma</i>	Çin işkencesi, korkutucu iş,sıkıcı bir iş,yorucu bir iş, zorunluluk, eziyet
<i>Hayal kurma aracı olarak yazma</i>	Hayal, hayal kuma, macera
<i>Kurallı bir etkinlik olarak yazma</i>	Disiplinli olma, level atlamak
<i>Fiziksel bir etkinlik olarak yazma</i>	Alıştırma (egzersiz)

Eğlenceli bir uğraş olarak yazma teması altında üretilen metafor örnekleri incelendiğinde öğrencilerin yazmayı eğlence, eğlenceli oyun, zevkli uğraşa benzettikleri bulgusuna ulaşılmaktadır. Örneğin;

- “Sıkılınca yazı yazarım ve bu beni çok eğlendirir.”
 “Güzel yazı yazmak beni mutlu eder.”
 “Birçok konuda yeni yeni, eğlenceli hikâyeler yazarız.”

Başarı aracı olarak yazma teması altında yer alan metaforların öğrenme yolu, zeka açıcı iş, bilgi oyunu, düşünce aracı olarak sıralandığı belirlenmiştir. Örneğin;

- “Aklıma gelen konularda yazı yazarak onu daha fazla düşünürüm.”
 “Farklı konularda araştırma yapıp yazı yazmak zekamı geliştirir.”
 “Yazmak bildiklerimi hatırlayıp onlardan yeni bir şey yazma oyunu gibidir.”
 “Yazı yazarak birçok şeyi tekrar ederim ve bu öğrenmemi sağlar
 “Yazı yazarken birçok yeni şey öğreniyorum, çünkü araştırıyorum”.
 “Ben sınavlara hep yazarak çalışırım.”
 “Yazınca her şey aklımda daha iyi kalır
 “Yazdığım şeyleri unutmam.”

Bilgi aktarma aracı olarak yazma teması başlığında öğrencilerin yazı yazmayı bilgi ve kitaba benzetmektedirler. Örneğin;

- “İnsanlar bilgilerini hep yazarak aktarmışlardır eskiden beri”
 “Yazı her zaman kitaptaki en önemli şeydir.”

Deşarj olma aracı olarak yazma teması başlığında ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin yazı yazmayı dinlenme, rahatlama, mutluluk, dans ve şarkıya benzettikleri anlaşılmaktadır. Örneğin;

- “Birinin yazımı okuması bana mutluluk verir.”
 “Dans ederken de yazı yazarken de istediğimi yapabilirim”
 “Önemli şeyleri yazarım ve ara ara okurum.”
 “Yazı yazmak beni şelaleden akan su gibi rahatlatır.”
 “Şarkı söylemek ve yazı yazmak beni rahatlatır, dinlendirir.”

Sanat etkinliği olarak yazma teması başlığında yazı yazmayı şiir ve resim olarak açıklayan öğrencilerin bununla ilgili açıklamaları şöyledir:

- “Kelimelerle resim yapmaktır.”
 “Her ikisi de bize önemli şeyler anlatır.”
 “Güzel yazıları okumak bana hep şiir okuyormuş hissini verir.”
 “Yazı yazdıkça daha güzel yazarız ve güzel yazmak sanattır.”
 “Güzel yazı sanki bir sanat eseri gibi gözükür.”

Sevilmeyen bir etkinlik olarak yazma temasında öğrenciler yazı yazmayı sıkıcı, korkutucu, yorucu bir iş ve Çin işkencesi olarak tanımlamışlardır. Örneğin;

- “Ellerim, boynum ve parmaklarım çok ağrıyor.”

“Öğretmen yazın diyecek diye korkuyorum.”
 “Hiç yapmak istemem.”
 “Elim ve parmaklarım ağrıyor.”
 “Bana kalsa asla yazmam.”
 “Ellerim ağrıyor ve bu yüzden sevmiyorum”

Hayal kurma aracı olarak yazma teması incelendiğinde öğrencilerin yazı yazmayı hayal olarak açıkladıkları görülmüştür. Örneğin;

“Benim için hayallerimi anlatma şeklidir.”
 “Hayaller dünyasına adım atmak ve orada gezinmek.”
 “Yazma için önce hayal etmek gerekir.”
 “Çok fazla hikâye yazarım ve yazarken hep hayal etmeye çalışırım.”

Kurallı bir etkinlik olarak yazma teması altında öğrencilerin yazı yazmayı “level” atlamak ve disiplin olarak izah ettikleri tespit edilmiştir. Örneğin;

“Bir cümleden diğerine, ondan öbürüne. Böyle böyle level atlayarak aşama aşama işi bitirmektir.”
 “Yazmanın da belli kuralları vardır.”
 “Giriş, gelişme, sonuç bölümleri ve yazım kuralları.”
 “Bunların dışına çıkılmamalıdır.”

Fiziksel bir etkinlik olarak yazı yazmayı alıştırmaya olarak gören öğrenciler bunu şu cümle ile açıklamaktadırlar: Örneğin; “Elimize alıştırmaya yaptırma.”

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Metafor bilinmeyen şeylerin öğretilmesi için bir teknik, öğrenilen bilgilerin akılda tutulması ve hatırlanması konusunda geçerliliği kanıtlanmış bir araçtır. Metafor çok güçlü öğrenme ve öğretme aracıdır. Metafor, anlaşılması için aktif katılım gerektirdiğinden, dikkati çekmek, hayal gücünü alıştırmak ve yeni anlayışlar üretmek için son derece güçlü bir araçtır (Hanson, 1993: 273; Akt: Arslan ve Bayrakçı, 2006: 104). Metaforu sadece dilin kullanımına bağlı ve sözcüklere dayalı mecazi bir anlatım olarak görmek düşünceye dayalı bilişsel boyutunu görmezden gelmek sınırlı bir görüş olarak değerlendirilmektedir (Wickman ve ark, 1999; Akt: Kararımkar ve Güloğlu, 2012: 123). Metaforlar insanın doğayı ve çevresini anlamasının, anlamsız gibi görünen nesnel gerçeklikten belirli yorumlar yoluyla anlamlar çıkarmasının, yaşantı ve deneyime anlam kazandırmanın araçları olarak “bilmeye” de olanak sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Bu çalışma, genel olarak alan yazında tartışılan/tanımlanan okuma ve yazma kavramlarını tanımlamaktan ziyade, metaforlar yoluyla bu kavramların ne anlam ifade ettiğini bir başka anlatımla nasıl algılandığını ortaya koymayı amaçlamıştır. Bilinçdışı olan metaforik düşünce bireylerin dünyayı algılama biçimlerini ve buna paralel olarak gösterilen davranışları yönlendirmektedir. Bu noktadan hareketle katılımcı öğrencilerin okuma ve yazma kavramlarına ilişkin kullandıkları metaforlar ve bu metaforları niçin kullandıklarına ilişkin açıklamalar incelenmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin okuma kavramıyla ilgili 35 farklı metafor geliştirmişlerdir. Okuma ile ilgili metaforlar 8 tema başlığında toplanmışlardır: “Eğlence aracı olarak okuma”, “Hayati anlatan/tanıtıcı bir kavram olarak okuma”, “Mutluluk kaynağı olarak okuma”, “Bilgi aktarıcısı olarak okuma”, “Boş zaman etkinliği olarak okuma”, “Deşarj olma aracı olarak okuma”, “Hayal kurma aracı olarak okuma”, “ Süreç olarak okuma”. Belirlenen bu metaforlardan yola çıkılarak öğrencilerin okuma becerisine karşı algılarının olumlu olduğu düşünülebilir. Bu olumlu bakış açısı bir üstünlük olarak değerlendirilmeli ve öğrencilerin okuma becerilerinin geliştirilmesi için kullanılmalıdır. Kırmızı ve Çelik (2015) tarafından yapılan “İlkokul Öğrencilerinin İlkokuma Yazma Öğrenme Sürecine İlişkin Metafor Algıları” adlı araştırmaya katılan ikinci sınıf öğrencilerinin okuma yazma öğrenmeye yönelik metaforlarının hepsinin olumlu olduğu tespit edilmiştir. İki araştırmanın sonuçlarının benzerlik gösterdiği belirtilebilir. Yıldız ve Kaman (2016) tarafından yapılan araştırmaya göre eğlence amaçlı okuma düzeyi yüksek öğrencilerin akademik okuma düzeylerinin yüksek olduğu, benzer şekilde eğlence amaçlı okuma düzeyleri yüksek öğrencilerin yazma tutumları yüksektir.

Araştırmanın sonuçlarına göre, öğrenciler yazma ile ilgili olarak 37 metafor üretmişlerdir; bunların 6'sı olumsuz, 31'i olumludur. Yazma ile ilgili metaforlar 9 tema başlığı altında toplanmıştır: “Eğlenceli bir uğraş olarak yazma”, “Başarı aracı olarak yazma”, “Bilgi aktarma aracı olarak yazma”, “Deşarj olma aracı olarak yazma”, “Sanat etkinliği olarak yazma”, “Sevilmeyen bir etkinlik olarak yazma”, “Hayal kurma aracı olarak yazma”, “Kurallı bir etkinlik olarak yazma”, “Fiziksel bir etkinlik olarak yazma”. Bozpolat (2015) Türkçe öğretmen adaylarıyla yaptığı çalışmada, öğretmen adayları yazma becerisini “Rahatlama aracı olarak yazma”, “Yaratıcı bir eylem olarak yazma”, “Kayıt aracı olarak yazma”, “Duygularına şekil verme aracı olarak yazma”, “Hedefe ulaştırma aracı olarak yazma”, “Birikim sonucu oluşan bir eylem olarak yazma” ve “Kurallı bir eylem olarak yazma” olmak üzere 7 kategoride topladığı sonucuna ulaşmıştır. İlkokul öğrencileri ve üniversite öğrencilerinin yazma ile ilgili geliştirdikleri metaforların benzerlik göstermesi de ilginçtir. Yazma işine atfedilen anlamın zihinlerdeki yerinin belirlenmesi bakımından mühim bir sonuçtur.

“Metaforlar, düşünce dünyasının gelişimine katkı sağlayan ürünlerdir. Mecaz, istiare, yan anlamlarıyla, kelimelere normal kullanımlarından farklı anlamlar yüklerler ve düşünce ufkunun gelişimine zemin oluştururlar. Özgür düşünce, eleştirel düşünce ve kendini ifade etme gibi yönleriyle her ders için kullanılabilirler”(Karakuş ve Kozçetin, 2016: 400). Örtük bir çağrışım olarak ele alınabilen metafor, öğrenciler tarafından ifade edildiğinde öğrencinin bir okur/yazar olarak bireysel özelliklerine yönelik ip uçları verebilir. Araştırmada ulaşılan sonuçlardan biri de yazma kavramıyla ilgili geliştirilen olumsuz metaforlardır: *Çin İşkencesi, Korkutucu İş, Sıkıcı Bir İş, Yorucu Bir İş, Zorunluluk, Eziyet*. Bu sonuç öğrencilerin bir kısmında yazı yazmaya yönelik olarak olumsuz bir yargının var olduğunu göstermektedir. Yine öğrencilerin %20'si yazma işini sevmediklerini, %50'si ise uygun oldukları zamanda bile yazma ile uğraşmak istemediklerini belirtmişlerdir. Bu sonuçlar da öğrencilerin yazmaya ilişkin olumsuz metaforlar üretmelerinde etki sahibi olabilir. Yazı yazma becerisini geliştirebilmek ve öğrencilerdeki yazmayla ilgili olumsuz bakış açısını değiştirebilmek için olumlu metaforlar kullanılarak yaratıcı yazma eğitimi gibi farklı uygulamalar yapılabilir. Öğrenciler, duygu ve düşüncelerini yazıya aktarma becerisi geliştirilerek yöreklendirilmeli, kişisel yazma hevesi uyandırılmalıdır. Bu amaçla, serbest okuma saati uygulamasına benzer bir etkinlik, yazma becerisine yönelik olarak da düşünülebilir ve Türkçe derslerinde “yazma etkinlik saati” uygulaması başlatılabilir (Göçer, 2010: 192).

İlkokul öğrencilerinin okuma ve yazmaya ilişkin zihinsel imgelerinin olumlu yönde geliştirilmesinin öğrencilerin okuryazarlık becerilerini etkileyeceğine inanılmaktadır. Araştırma sonuçlarına paralel olarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- Bu çalışmada, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin “okuma” ve “yazma” kavramlarına ilişkin algıları metaforlar yoluyla incelenmiştir. Başka bir çalışmada, odak grup görüşmesi, gözlem, eylem araştırmaları gibi yöntemlerle veri toplama süreci desteklenerek, bu kavramlara ilişkin algılar konusunda daha detaylı bilgi ve bulgulara ulaşılabilir.
- Öğrencilerin olumsuz metaforlar ürettikleri yazma öğrenme alanında bu olumsuzluğun nedenleri üzerinde düşünülmeli ve öğretim sürecinde olumsuz algı oluşturabilen durumlar iyileştirilmelidir.
- Araştırma, Kırıkkale il merkezindeki okullarda, sınırlı sayıda öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Gelecek zamanlarda yapılacak araştırmalarda farklı noktalardaki okullarda evren – örneklem çalışması yapılarak daha fazla sayıda öğrencinin dil becerileriyle ilgili algıları belirlenebilir.
- Araştırma sadece ilkokul öğrencileriyle yapılmıştır. Yapılacak diğer araştırmalarda ilkokuldan başlayarak ortaokul, lise ve üniversite düzeyindeki öğrencilerin okuma ve yazma kavramlarıyla ilgili algıları belirlenebilir.

KAYNAKLAR

- Akkaya, N., & Özdemir, S. (2013). Ortaöğretim Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutumlarının İncelenmesi "İzmir-Buca Örneği" *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 75-96.
- Arıcı, A.F. (2013). *Yazılı anlatım el kitabı*. (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınevi
- Arslan, M., Bayrakçı, M. (2006). Metaforik düşünme ve öğrenme yaklaşımının eğitim-öğretim açısından incelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 171, 100-108.
- Bozpolat, E. (2015). Türkçe öğretmen adaylarının dört temel dil becerisine ilişkin metaforik algıları. *Turkish Studies International Periodical for the Languages*, 10(11), 313-340.
- Cerit, Y. (2008). Öğretmen kavramı ile ilgili metaforlara ilişkin öğretmen, öğrenci ve yöneticilerin görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(4), 693-712.
- Christensen, L. B., Johnson, B., & Turner, L. A. (2015). *Araştırma yöntemleri: Desen ve analiz*. (2. Baskı) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Doğan, Y. (2015). 100. yılında öğretmen adayları ve öğrencilerin bakışıyla Çanakkale savaşları: Bir metafor araştırması. *Turkish Studies International Periodical For The Languages*, 10(3), 369-386.
- Ergün, E.S. (2015). *Edebi metnin yorumunda algı ve anlama bağlı öznel yaklaşım sorunu: Türk şiirinde metafor örneği*. Yayınlanmamış Doktora tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Evcim, U. (2008). *Örgüt kültürünün algılanmasında metaforların rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Göçer, A. (2010). Türkçe öğretiminde yazma eğitimi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(12), 178-195.
- Göçer, A. (2014). Yazma tutum ölçeği'nin (YTÖ) Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(2), 515-524.
- Grothe, M. (2008). *I Never Metaphor I Didn't Like: A Comprehensive Compilation of History's Greatest Analogies, Metaphors, and Similes*. Harper Collins Books: New York
- Kararımak, Ö., Güloğlu, B. (2012). Metafor: Danışan ve psikolojik danışman arasındaki köprü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (37), 122-135
- Kırmızı, F.S., Çelik, D. (2015). İlkokul öğrencilerinin ilkokuma yazma öğrenme sürecine ilişkin metafor algıları. *Turkish Studies International Periodical for the Languages*, 10(10), 793-816.
- Saban, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326.
- Saban, A., Koçbeker, B.N., & Saban, A. (2006). Öğretmen adaylarının öğretmen kavramına ilişkin algılarının metafor analizi yoluyla incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 6(2), 461-522.
- Sözcü, U., Kıldan, O., Aydınöz, D., İbret, B.Ü. (2016). Bilimsellik Değerine İlişkin Zihinsel Modellerin Değişiminin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education-CIJE*, 5 (2), 9 – 22.
- Tiryaki, E.N., Demir, A. (2016). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yazma Becerisine Yönelik Metaforik Algıları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13 (33), 18-27.
- Topuz, S.K., Erkanlı, E. (2016). Toplumsal cinsiyet bağlamında kadın ve erkeğe atfedilen anlamların metafor yöntemiyle analizi. *Alternatif Politika*, 8 (2), 300-321.
- Yaşar, Ş., Girmen, P. (2012). İlköğretim öğrencilerinin Türkçe dersi konuşma ve yazma sürecinde metaforlardan yararlanma durumları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (3), 13-23.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Zembat, R., Tunçeli, H.İ., Akşin, E. (2015). Okul öncesi öğretmen adaylarının "okul yöneticisi" kavramına ilişkin algılarına yönelik metafor çalışması. *Uluslararası Katılımlı III. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi "Erken Müdahale"*. *Hacettepe University Faculty Of Health Sciences Journal* 1(2), 446-459.